

جواهر الکلام فی معرفتہ الإمامتہ و الإمام

درس خارج امامت

جلد دوازدہم

بررسی و نقد ادلّہ خلافت خلفاء
و نقد عایشہ، طلحہ، زبیر و معاویہ

آیت اللہ سید علی حسینی میلانی

سرشناسه: حسینی میلانی، علی، ۱۳۲۷ -

عنوان: نام پدیدآور: جواهر الکلام فی معرفة الامامة والامام: دروس خارج امامت / علی حسینی میلانی: تدوین و ویرایش: هیئت تحریریه انتشارات الحقایق.

مشخصات نشر: قم: الحقایق، ۱۳۸۹ -

مشخصات ظاهری: ج ۱۲.

شابک: ج ۱: 978-600-5348-21-7، ج ۲: 978-600-5348-42-2

ج ۳: 978-600-5348-61-3، ج ۴: 978-600-5348-69-9

ج ۵: 978-600-5348-77-4، ج ۶: 978-600-5348-90-3

ج ۷: 978-600-8518-00-6، ج ۸: 978-600-8518-01-3

ج ۹: 978-600-8518-06-8، ج ۱۰: 978-600-8518-12-9

ج ۱۱: 978-600-8518-13-6، ج ۱۲: 978-600-8518-14-3

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: ص:ع لاتینی شده: Jawahir al-Kalam fi Marifat

al-Imamati wal Imam principle of Imam

یادداشت: ج ۱ (چاپ اول: ۱۳۹۰)

یادداشت: ج ۳ (چاپ اول: ۱۳۹۰)

یادداشت: ج ۴ (چاپ اول: ۱۳۹۱)

یادداشت: ج ۵ (چاپ اول: ۱۳۹۲)

یادداشت: ج ۸ (چاپ اول: ۱۳۹۰) (فیا)

یادداشت: ج ۷ (چاپ اول: ۱۳۹۵) (فیا)

یادداشت: ج ۸ (چاپ اول: ۱۳۹۵) (فیا).

یادداشت: ج ۹ (چاپ اول: ۱۳۹۶) (فیا).

یادداشت: ج ۱۰ (چاپ اول: ۱۳۹۶) (فیا).

یادداشت: ج ۱۱ (چاپ اول: ۱۳۹۶) (فیا).

یادداشت: ج ۱۲ (چاپ اول: ۱۳۹۶) (فیا).

یادداشت: کتابنامه.

مستدرجات: ج ۱. مقدمات - مبانی. - ج ۲. مبانی - ادله. -

ج ۳. ادله امامت. - ج ۴. آیات امامت (آیات مودت - آیات غدیر). -

ج ۵. ادامه آیات امامت. - ج ۶. ادامه آیات امامت - عدم تحریف قرآن. -

ج ۷. حدیث غدیر - حدیث يوم الدار. - ج ۸. حدیث ثقلین - حدیث منزلت. -

ج ۹. حدیث مدینه العلم، طبر و رایت. - ج ۱۰. حدیث تشبیه، سفینه و نور. -

ج ۱۱. ادامه ادله افضلیت. - ج ۱۲. بررسی و نقد ادله خلافت خلفاء. -

موضوع: امامت

موضوع: امامت - نظر اهل سنت

موضوع: احادیث اهل سنت

شناسه افزوده: انتشارات الحقایق

رده بندی کنگره: ۹۱۳۸۹ ج ۵۴ ح ۲۲۳ BP

رده بندی دیویی: ۴۵ / ۴۹۷

شماره کتابشناسی ملی: ۲۱۰۴۵۷۹



انتشارات الحقایق

نام کتاب: جواهر الکلام فی معرفة الامامة والامام / ج ۱

مؤلف: آیت الله سید علی حسینی میلانی

تدوین و ویرایش: هیئت تحریریه انتشارات الحقایق

ناشر: انتشارات الحقایق

شمارگان: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: یکم - ۱۳۹۶

قیمت: ۲۸۰۰۰۰ ریال

چاپ: وفا

شابک: ۳ - ۱۴ - ۸۵۱۸ - ۶۰۰ - ۹۷۸ 978 - 600 - 8518 - 14 - 3

حقوق چاپ محفوظ است

مراکز پخش:

□ قم: تلفن: ۰۲۵۳۷۸۳۷۳۲۰ - ۰۲۵۳۷۸۴۲۶۸۲

□ تهران: خیابان مجاهدین، چهارراه آبسردار، ساختمان پزشکان، واحد ۹، مرکز فرهنگی انتشاراتی منیر، تلفن: ۷۷۵۲۱۸۳۶ - ۰۲۱ (۴ خط)

□ تهران: خیابان پاسداران، خیابان شهید گلشنی، نیش خیابان ناطق نوری، ساختمان زمر، طبقه دوم، پلاک ۴۳، نشر آفاق، تلفن: ۲۲۸۴۷۰۳۵ - ۰۲۱

□ مشهد: چهارراه شهدا، پشت باغ نادری، کوچه شهید خوراکیان، پاساژ گنجینه کتاب، انتشارات نور الکتاب (میلانی)،

تلفن: ۰۹۱۵۱۱۹۹۴۸۶ - ۰۵۱ - ۳۲۲۴۲۲۶۲

□ اصفهان: چهارباغ پایین، روبه روی ورزشگاه تختی، مرکز تخصصی حوزه علمیه اصفهان، تلفن: ۰۳۱ - ۳۲۲۴۰۶۰۸

نشانی اینترنت: www.al-haqaeq.org - پست الکترونیک: info@al-haqaeq.org - سامانه پیام کوتاه: ۱۰۰۰۱۴۱۴

الحمد لله رب العالمين

www.Ketab.ir

فهرست نگاشته‌ها

واکاوی ادله خلافت ابوبکر بن ابی‌قحافه

۱۳	مقدمه
۱۸	ادله خلافت ابوبکر در قرآن
۳۱	ادله خلافت ابوبکر در سنت نبویه
۳۲	حدیث اقتدا به شیخین
۳۲	به نقل از حذیفه بن یمان
۳۲	روایت نخست: روایت احمد بن حنبل
۳۲	روایت دوم: روایت ترمذی
۳۳	روایت سوم: روایت ابن ابی‌شیبه
۳۳	روایت چهارم: روایت طبرانی
۳۴	روایت پنجم: روایت حاکم نیشابوری
۲۴	روایت ششم: روایت ابن عبدالبر
۳۴	به نقل از عبدالله بن مسعود
۳۴	روایت هفتم: روایت ترمذی
۳۵	روایت هشتم: روایت حاکم نیشابوری

۳۶	به نقل از ابودرداء
۳۶	روایت نهم: روایت ابن حجر مکی
۳۶	به نقل از انس بن مالک
۳۶	روایت دهم: روایت ابن عدی
۳۷	روایت به نقل از عبدالله بن عمر
۳۷	روایت یازدهم: روایت ذهبی
۳۸	به نقل از مادر بزرگ عبدالله بن ابی هذیل
۳۸	روایت دوازدهم: روایت ابن حزم
۴۷	بررسی حدیث اقتدا
۵۱	بررسی سند حدیث اقتدا
۵۲	سفیان بن عیینه
۵۲	عبدالملک بن عمیر
۵۴	مولا ربیع بن حراش
۵۵	یحییٰ به سلمه
۵۷	اسماعیل بن یحییٰ بن سلمه
۵۷	ابراهیم بن اسماعیل بن یحییٰ
۵۹	احمد بن صلیح
۵۹	احمد بن الخلیل
۶۲	عمر بن نافع
۶۳	حماد بن دلیل

۶۷	بررسی دلالت حدیث اقتدا
۸۲	خلاصه و جمع‌بندی حدیث اقتدا
۹۱	حدیث نماز ابوبکر در بیماری پیامبر
۹۱	بررسی نقل‌های مختلف حدیث نماز ابوبکر
۹۳	نقل یکم بخاری
۹۵	نقل دوم بخاری
۹۵	نقل سوم بخاری
۹۶	نقل چهارم بخاری
۹۷	نقل پنجم بخاری
۹۹	نقل ششم بخاری
۱۰۱	نقل هفتم بخاری
۱۰۳	نقل هشتم بخاری
۱۰۵	نقل نهم بخاری
۱۰۶	نقل دهم بخاری
۱۱۶	بررسی سند حدیث نماز ابوبکر
۱۱۶	بررسی سند حدیث ابوموسی اشعری
۱۱۷	ابوبرده (فرزند ابوموسی اشعری)
۱۱۹	عبدالملک بن عمیر
۱۲۰	بررسی سند حدیث عبدالله بن عمر
۱۲۱	محمد بن شهاب زهری
۱۲۵	عبدالله بن عمر

۱۲۶	بررسی سند حدیث عبدالله بن زمعه
۱۲۷	بررسی سند حدیث عبدالله بن عباس
۱۳۰	بررسی سند حدیث عبدالله بن مسعود
۱۳۲	بررسی سند حدیث بریده اسلمی
۱۳۲	بررسی سند حدیث سالم بن عیید
۱۳۳	بررسی سند حدیث انس بن مالک
۱۳۶	بررسی سند حدیث عامر
۱۳۸	یکم: بررسی سند اسود بن یزید نخعی
۱۴۳	دوم: بررسی سند عروه بن ربیع
۱۴۵	سوم: بررسی سند عبیدالله بن مسعود
۱۴۶	چهارم: بررسی سند مسروق بن اجدع
۱۴۶	بررسی شخصیت عایشه
۱۵۰	بررسی دلالت حدیث نماز ابوبکر
۱۹۰	نتیجه بررسی ادله خلافت ابوبکر
۱۹۱	بررسی ماجرای سقیفه
۳۰۷	بررسی دلیل اجماع بر خلافت ابوبکر و واکاوی ماجرای سقیفه
۳۰۷	خلاصه و جمع‌بندی

نقد خلافت عمر بن خطاب

۳۱۰	۱. هتک رسول خدا
-----	-----------------

۲. انکار درگذشت پیامبر خدا ۳۲۸
۳. تبعیض در اجرای حد زنا بر مغیره بن شعبه ۳۴۱
۴. تبعیض بیت المال نسبت به برخی از همسران رسول خدا ۳۵۰
۵. تحریم نمودن متعه زنان و متعه حج ۳۵۴
۶. فتوا به ننگساز نمودن زن باردار! ۳۶۱
۷. دنا به عکسار نمودن زن دیوانه ۳۶۵
۸. منع نمودن از مهریه زیاد برای زنان ۳۶۶
۹. اجرا نکردن حد شارب بر قدامه بن مظعون ۳۶۹
۱۰. شورایی نمودن خلافت ۳۷۱

نقد خلافت عثمان بن عفان

۱. سوء استفاده از قدرت و گماشتن خود و نندان خود در مناصب حکومتی ۳۸۳
- ۱ - ۱. انتصاب ولید بن عقبه بن ابی معیط به حکومت کوفه ۳۸۴
- ۲ - ۱. انتصاب سعید بن عاص به حکومت کوفه ۳۸۸
- ۳ - ۱. انتصاب عبدالله بن ابی سرح به حکومت مصر ۳۹۴
- ۴ - ۱. انتصاب عبدالله بن عامر به حکومت عراق ۴۰۳
- ۵ - ۱. انتصاب مروان بن حکم در منصب مشاور ۴۰۶
- ۶ - ۱. انتصاب معاویه بن ابی سفیان به حکومت شام ۴۰۸
۲. سوء استفاده از بیت المال مسلمانان ۴۰۹
۳. توهین و جسارت به صحابه ۴۱۲
- ۱ - ۳. توهین به عبدالله بن مسعود ۴۱۲

- ۲ - ۳. توهین به عمار بن یاسر..... ۴۱۵
- ۳ - ۳. اخراج و تبعید ابوذر غفاری..... ۴۲۳
۴. بازگرداندن حکم بن ابی العاص به مدینه..... ۴۴۲
۵. تعطیل نمودن اجرای حدود الاهی..... ۴۴۷
- ۵ - ۵. تبرئه نمودن عبیدالله بن عمر بن خطاب از قصاص قتل هرمان..... ۴۴۸
- ۲ - ۲. اهماال من اجرای حد شرب خمر بر ولید بن عقبه..... ۴۵۴
۶. بدعت راری در احکام دین..... ۴۵۸

بررسی و نقد عایشه، طلحه، زبیر و معاویه

- بررسی و نقد عایشه..... ۴۶۵
۱. حسادت به دیگر همسران رسول خدا..... ۴۶۶
۲. نزول آیه تحریم..... ۴۷۶
۳. اذیت و آزار شخص رسول خدا..... ۴۸۸
- نقد طلحه و زبیر و بیان کوتاهی از جنگ جمل..... ۴۹۳
- نقد معاویه بن ابی سفیان..... ۵۱۱
- خوشحالی معاویه از شهادت امام حسن مجتبی..... ۵۲۹
- فهرست منابع..... ۵۳۷

واکاوی اور خلافت خلفائے کرام

پس از واکهء براهین، بر ولایت امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السلام اقامه گردیده است، اینک بررسی ادلهء خلافت نخستین خلیفهء اهل سنت، در دستور کار این نوشتار قرار می گیرد. به صورت مختصر پیش از این بیان داشتیم که شیعیان مدعی اند که امیر المؤمنین علیه السلام برترین شخص پس از رسول خدا صلی الله علیه وآله بوده و در تمام مناصب به غیر از منصب نبوت، همتا و عِدل رسول خدا صلی الله علیه وآله می باشد؛ از این رو امیرالمؤمنین علیه السلام به اصطلاح اهل بیت افراد امت اسلام است و افضلیت بدین معناست که آن حضرت از شایستگی و لیاقت بیشتری نسبت به دیگران برای خلافت رسول خدا برخوردار است و به حکم قاعدهء تبع المذم مفضول بر فاضل، سزاوار نیست تا با وجود شخص لایق کارآمد، عرصهء خلافت به اشخاص نا کارآمد و بی لیاقت واگذار گردد.

از سوی دیگر بیان داشتیم که اساساً رسول خدا صلی الله علیه وآله در موارد متعدد، امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام را به صراحت به عنوان جانشین و خلیفهء خویش برگزیده و این مهم را به صورت کاملاً شفاف به اطلاع مردم رسانده است.

بنابراین ادله عقلی و ادله نقلی اقتضا می‌کند که تنها خلیفه مشروع رسول خدا صلی الله علیه و آله را علی بن ابی طالب معرفی نماییم و کوچک‌ترین سهمی از این منصب را برای دیگران قائل نشویم. مخاطب این سطور با مطالعه مباحث گذشته، به طور مشروح ادعای شیعه و ادله اقامه شده از سوی شیعیان آشنا می‌شد. اما اکنون، پس از فراغت از واکاوی ادله خلافت امیرالمؤمنین علیه السلام، نوبت به بررسی ادله خلافت ابوبکر بن ابی قحافه می‌رسد. سر این که بررسی ادله خلافت ابوبکر از اهمیت فوق‌العاده‌ای در بحث امامت برخوردار است، چند جهت می‌باشد که در ابتدای بحث لازم است تا به آن اشاره نماییم.

جهت نخست: همان‌گونه که از ابتدا تأکید شد، ریشه بحث امامت و خلافت رسول خدا صلی الله علیه و آله در مقام نخست به حجت شرعی آن باز می‌گردد؛ یعنی مهم‌ترین نکته‌ای که در این بحث از اهمیت برخوردار است آن است که آیا جانشین بلافصل رسول خدا صلی الله علیه و آله باید از حجت شرعی برخوردار باشد و خلافت وی با فرمان الاهی مورد تأیید قرار گرفته باشد، یا این که صرف استقرار حکومت و تصاحب منصب خلافت دلیل بر حقانیت خلیفه‌ای خواهد بود که بر این منصب شیعه تمسک می‌نماید؟ شیعه مدعی است که منصب خلافت از مناصب الاهی می‌باشد و از این رو، تعبیر امامت الاهی را برای جانشین رسول خدا صلی الله علیه و آله برمی‌گزینند. بر این اساس، شخصی که بر منصب خلافت تکیه می‌زند، باید از حجت شرعی نسبت به خلافت خویش برخوردار باشد و چنانچه حجت و دلیل معتبر شرعی بر خلافت او اقامه نگردد، خلافتش عدوانی خواهد بود و فرمان‌برداری از او جایز نمی‌باشد. از این رو

راقم این سطور ابتدا تلاش نمود تا خلافت امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام را با ادله شرعی اثبات نماید. اینک بر اساس منطق یادشده باید خلافت ابوبکر بن ابی قحافه که مدعی خلافت بلافصل رسول خدا صلی الله علیه وآله بوده نیز بررسی گردد تا معلوم شود به آیا او به حق بر منصب خلافت تکیه زده، یا خلافتش عدوانی به حساب می آید.

جهت دوم: اگر تعیین امام به عهده مردم بوده و به آنان واگذار شده، چه راهی وجود دارد؟ دقیقاً بررسی شود که ملاک و مشروعیت انتخاب مردم بر اساس کدامین معیار صورت می پذیرد؟ در این قسمت ابتدا بحث می شود که اساساً ملاک انتخاب مردم از نظر اهل سنت چیست؟ و در مقام اثبات نیز خلافت ابوبکر با کدام ملاک محقق گردیده است؟ روی بحث در این مقام از یک سو با کسانی است که مدعی هستند ابوبکر به اجماع امت به خلافت رسیده، و از سوی دیگر با کسانی است که قرائت خاصی از مفهوم اجماع ارائه داده اند.

جهت سوم: بررسی ادله ارائه شده مبنی بر معرفت اسلام به عنوان افضل افراد امت اسلام است. این استدلال نیز - همان گونه که قبلاً اشاره شد - مبتنی بر یک کبرای عقلی به نام قاعده «قبیح تقدیم مفضول بر فاضل است».

با توجه به ترسیم گستره بحث به کیفیتی که گذشت، اینک تک تک ادله اهل سنت بر خلافت ابوبکر را واکاوی می نمایم و پر واضح است که خلافت ابوبکر - همانند و بارزترین مصداق خلافت غیر الهی از دیدگاه ماست. بنابراین اگر ادله خلافت ابوبکر قاصر از اثبات مدعای اهل سنت باشد، خود به خود بنای خلافت تمام کسانی که همچون ابوبکر مدعی چنین مقام و جایگاهی شده اند نیز ویران می شود و اصطلاحاً

موضوعی برای خلافت دیگران تصور نخواهد شد. بنابراین، یک روی سخن بر سر شخص ابوبکر بن ابی قحافه است که آیا شخصیت وی، لیاقت و کارآمدی تصاحب خلافت را دارد یا خیر؟ و روی دیگر سخن بر سر این موضوع است که اصل منصب خلافتی که ابوبکر نماینده آن است، از مشروعیت و مقبولیت برخوردار است یا خیر؟ پر واضح است که بنابر حالت دوم، اگر مشروعیت اصل منصب خلافتی که ابوبکر نماینده آن است، بنیاد و بنیان ویران شود، مشروعیت تمام اشخاصی که پس از ابوبکر بر این منصب تدریجاً برده‌اند نیز ویران خواهد شد.

لازم به ذکر است که تفصیل جهت بحث از این رو است که اشراف مخاطب به جوانب مختلف بحث بیشتر و روشن‌تر گردد و هدف راقم این سطور از بیان تفصیل مذکور، اشاره به تقسیم‌بندی علمی و موشکافانه نیست؛ زیرا هر سه جهت در نهایت به یک جهت باز می‌گردد و نتیجه این تفصیل یکی خواهد بود. اما خرد شدن موضوع بحث و دقت بیشتر روی جزئیات بحث می‌تواند ما را در رسیدن به نتیجه علمی این بحث یاری رساند.

تذکر یک نکته در ابتدای بحث ضروری است. همان‌گونه که مخاطب این سطور با روش ما در طرح براهین آشناست، ما در مباحث گذشته ابتدا تمام ادله را یکجا مطرح نموده و دست آخر نقد لازم را مطرح کردیم. اما در این بحث، شیوه دیگری را در پیش خواهیم گرفت و برای مزید اطلاع مخاطب و جلوگیری از سردرگمی در دنبال کردن مباحث، شیوه جدید با کمی توضیح بیان می‌گردد.

در مباحث گذشته از آنجا که ورود و خروج هر بحث به صورت موردی

و موضوعی انجام می‌شد، مجال بود تا ابتدا تمام ادله بیان شود و در انتها جرح و تعدیل به میان آید؛ اما از آنجا که گستره ادله خلافت ابوبکر از تنوع زیادی برخوردار است و هر دلیل در جای خود از مباحث زیادی تشکیل یافته است؛ بنابراین ادله اقامه شده در خلافت ابوبکر را در این موضع نیز به صورت مستقل و موردی بررسی می‌نماییم، با این تفاوت که مراد از واکاوی موردی آن است که ذیل هر بحث، به مناسبت تبار دلیل اقامه شده است. نظر به عامه و براهین آنان را نقل و سپس نقد می‌نماییم و از آنجا که طول و تفصیل موردی هر کدام از ادله انبوه می‌باشد، بنابراین مناسب‌تر است تا ذیل هر مقام، نقد لازم را مطرح نماییم؛ در این رو ابتدا بررسی ادله خلافت ابوبکر در قرآن را مطرح ساخته و پس از نقد، سایر ادله دیگر خواهیم رفت.